

Chryŭscijanskaja DUMKA

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

U Kalvaryju!..

Z hodu ũ hod iduć bielarusy ũ Kalvaryju. Uvajšto heta ũžo ũ zvyčaj. Užo trudna j padumać, što možna było-b abyjścisia biaz hetaha. Voš-ža j sioleta ũ niadzielu 12 červienia na św. Trojcu jdziom u Kalvaryju.

Idziom nia dziela zvyčaju, nia dziela taho, što jduć inšyja, ale jdziom, kab, abchodziačy „darohu ciarpieńniaŭ Zbaŭcy, abnavicca ducham, uhłybicca ũ hetyja Božyja tajnicy i navučycca pieramahać u svaim žyćci nia tolki zło maralnaje, ale tak-ža j hramadzkuje. Heta haloŭnaja meta našaj bielaruskaj Pilihrymki ũ Kalvaryju.

Ale nia tolki ścisła relihijnaje i maralnaje značeńnie hetaj našaj Pilihrymki. Jana šmat znača j ũ našym žyćci nacyjanalnym. Abchodziačy Kryžovuju darohu, majem nahodu malicca i słuhać pramovaŭ u svajej rodnaj bielaruskaj movie. Da taho-ž treba nam pomnić, što ũ Kalvaryi, u daminikanskim klaštary, jaki kališ tam isnavau, žyŭ ks. Mahnušeŭski, daminikanin, jaki pašla ũ Krošynie, Baranavickaha pav. z lubašci da bielaruskaha, tady žyŭšaha pad panščynaj, narodu zasnavaŭ škołu, u jakoj vučyŭ bielaruskich dzietak hramaty i z pad jakoha apieki vyjšau pieršy bielaruski sialanski paet Paŭluk Bachrym. Peŭnie-ž, hety ajciec Mahnušeŭski, budučy ũ Kalvaryi, tak-ža abchodziŭ niaraz hetyja samyja darožki, jakija i my ciapier abchodzim. Miła nam heta ũsio prypomnić i ščyra za jahonuju dušu pamalicca.

Kalvaryjskaja Bielaruskaja Pilihrymka maje ũrešcie i ahulna-hramadzkuje značeńnie. Jana vuča nas barocca z hrecham, z ciemraj, vuča nas spaŭniać našyja abaviazki relihijnyja, i narodnyja, vuča lubovi Boha, Bačkaŭščyny i lubovi ahulam našaha bližniaha.

Zdajecca nam, što ũžo vialiki čas prychozić u Kalvaryju z Bielaruskaj Pilihrymkaj nia tolki bielarusam katalikom, ale tak-ža i bielarusam pravastaŭnym. Tajnicy muki našaha Zbaŭcy — Spasa i bielaruskija nacyjanalnyja ideały nia mohuć nas razlučać i dziela hetaha pavinny tolki zlučać. Užo vialiki čas, kab bielarusy zabylisia ab daŭniejšych, varožych nam, navievach i ũ poŭnaj zhodzie i jednašci jšli da supolnaj mety.

Dyk usie ũ Kalvaryju!..!

Bielarusy i Ukraincy

Apošnim časam miž Bielarusami i Ukraincami ũ Rečypaspalitaj Polskaj pierabieh čorny kot. Prynamsi tak mnohim zdajecca.

U ukrainskim nacyjanalistyčnym miesiačniku „Вістник“ (za miesiac krasavik) niejki Pilipčuk napisaŭ artykuł, jaki źnievažaje najbolšaha bielaruskaha paeta Janku Kupału, a razam i ũvieš bielaruski narod.

Pašla hetaha, jak-by ũ adkaz na vystupleńnie ukrainskaha Pilipčuka, u vadnym bielaruskim tak-ža „nacyjanalistyčnym“ palityčnym miesiačniku ũ ustupnym artykule vystupiŭ tak-ža prociŭ usiaho ukrainskaha narodu bielaruski „Pilipčuk“. Sutnašć hetaha bielaruskaha vystupleńnia, jak jaho zrazumiela bielaruskaje hramadzianstva, hetkaja:

— Ukraincy majuć pretensii da bielaruskaha Palešsia, Bielščyny, a navat i Bielastoččyny. Voš-ža treba, kab Bielarusy stvaryli svoj silny palityčny centr u Połacku, jaki-by moh prociŭstavicca zaborčašci Ukraıncaŭ. Stvareńnie-ž hena centru zaleža ad Maskvy i Varšavy. —

Abodva hetyja vystupleńni, jak ukrainskaje, tak i bielaruskaje, stryvožyli ukrainskuju i bielaruskuju hramadzkuju dumku. Tymbojš, što jany prypali na čas duža ciažkoha palažeńnia i bielarusau i Ukraıncaŭ i što vystupleńnie bielaruskaha „Pilipčuka“ harmanizuje z planami polskaha sanacyjnaha jara—nacyjanalistyčnaha palityka Bobžanskaha. Nastupiła ũrešcie vytłumačeńnie incydentu jak z bo-ku ukrainskaha, tak i bielaruska-

Напечатано в
Гомеле 1938 г.
№ 15. 1. 1938 г.

ha i incydent vyjašniusia i žlikvidavausia.

Vyjašnilasia, što hetkich vystupieñniau ahulnaja hramadzkaia apinija nie pachvalaje i dalej staić na stanoviščy poñnaj harmonii i brackaha sužyćcia biełaruskaha i ukrainskaha naroda, jak u súčasnaści, tak i ũ budućny.

Ahulnaja biełaruskaja palityčnaja dumka ũ spravie konkretyzacyi hetych suadnosinau nastupnaja:

Akademickija terytoryjalna-etnagrafičnyja spory miž Bielarusami i Ukraincami pavinny uzajemna vyrašacca na padstavie poñnaj spraviadliwaści, kab kožnaja z zainteresavanych staron ličyła svaim sapraudy svajo, a da hetaha možna dajsci tolki darohaj biezstaronnych studyjaŭ i darohaj parazumieñnia, abapiortaha na objektyŭnych dadzienych i na ũzajemnaj dobrej voli. Dychtuje heta nia tolki palityčny rozum, ale tak ũa i chryščijanskaja etyka. M. K.

24.V. u Varšaŭskaj Kanservatoryi adbudziecca

KANCERT

słaŭnaha biełaruskaha tenara **M. ZABEJDY - SUMICKAHA.**

Druhaja častka koncertu pryśviačana biełaruskaj narodnaj pieśni. Koncert ładzić Bielaruskaje Ašvietnaje T-va ũ Varšavie.

950-hodździe chryščijanstva na słavianskim uschodzie

(988 - 1938)

Da hrupy ũschodnia-slavianskich narodaŭ naleŕać: Bielarusy, Ukraincy i Vialikarusy.

Chryščijanstva siarod uschodnich slavian pačynajecca ad 988 hodu, kali Kijeŭski kniaŕ Uładzimir Vialiki pryniaŭ sam chryščijanskiju vieru i paklikaŭ prapaviednikaŭ evaneličnaje Praudy ũ svajo kniaŕtva dy zhadziusia na chryščenie paduładnaha jamunarodu. Z taho času chryščijanstva pačalo šyrycca na ũsim slavianskim uschodzie i abniało ũsie slavianskija plamiony, z katorych u historyčnym razvoju ũtvarylisia narody: Bielaruski, Ukrainski i Vialikaruski.

Kulturnaje, nie havoračy ũžo ab ścisła duchovym, relihijnym, značeñnie chryščijanstva vializarnaje. Prašvietnaja i ahulam kulturnaja jaho rola na slavianskim uschodzie ũ historyi Eŭropy kožnamu jasnaja. Hetkaha značeñnia chryščijanstva nie zmahli zapieručyć navat bašaviki, jakija pryznali tak-ŕa, što ũ historyi kulturnaha raŕvićcia ũschodnia-slavianskich plamionaŭ 988 hod, hod pryniaćcia chryščijanstva hetymi plamionami, pačynaje novuju cyvilizacyjnju eru.

ũschodnija slaviane pryniali chryščijanstva z Vizantii—ad Hrecka-katalickaje Carkvy, jakaja pa-

syłała svaich prapaviednikaŭ na slavianski ũschod i raniej, a pašla pašyryła i zakrapila svaje ũplyvy siarod uschodnich slavian, nadajućy im formu i abradrelihijnaha ŕyćcia.

Pry hetym treba adznačyć, što ũ tyja časy, kali našyja predki pryjmali chryščijanstva praz Kijeŭskaje kniaŕtva z Vizantii, Hreckaja Carkva byla jašče ũ jednaści z Katalickim Kaściołam i pryznavala adzinym namieśnikom śv. Piatra na pasadzie Apostalskaj Stalicy rymskaha Papu. Takim čynam našyja predki pryniali chryščijanska-katalickiju vieru hreckaha, inakš— uschodniaha, abo jašče inakš - vizantyjskaha abrađu.

Relihijny padzieł, na pravasłaŭnych i katalikoŭ, miŕ chryščijanskim ũschodam i Zachodam, nastupiŭ 66 hadoŭ paźniej—u 1054 hodzie, jaki pačausia ũ Carhorodzie, inakš—Kastantynopali—stalicy Vizantii. Slaviane nie adrazu pajšli za hrekami, bo śpiarša adbyvalasia doŭhahodniaje zmahañnie, pašla katoraha slavianskaja Carkva adyjšla ad jednaści z Katalickim Kaściołam i pierajšla na bok pravasłaŭja. Ale varočajmasia da spravy jubileju.

Sioleta minaje 950 hadoŭ, kali našyja predki paznali Praudziavaha Boha i zapačatkavali novy

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryščijanski Ruch

Historyčny narys.

R A Z D Z I E Ľ V.

14)

Narodnaja praca Bielarusau katalikoŭ pry kancy rasiejskaha caryzmu i na pačatku revalucyi.

(1915—1919).

§ 1. — „śvietač“, „Дзянніца“.

Praca nad biełaruskim adradžeñniem pad niamieckaj akupacyjaj, jak my bačyli vyšej, śpiarša niaznačnaja, pavoli nabrała davoli vialikaha razmachu. ũ pracy hetaj rola biełaruskich katalikoŭ byla pieravaŕajučaja i haloŭnaja.

ũ Bielarusi-ŕ ũschodniaj, jakaja astałasja dalej pad Maskvoj, nia hledziačy na palicejski ũcisk, jaki tam ušciaŕ jašče panavaŭ, ruch biełaruski śpiarša tak-ŕa duŕa niaznačny, pry tym padtrymlivany i pravodŕany tak-ŕa pieravaŕna katalikami Bielaru-

sami, z vybucham revalucyi ũzros da davoli vialikich raŕmieraŭ i vyliŭsia ũ ahulna narodnyja formy.

I tak, pad Maskvoj u hety čas biełaruskaja nacyjanalnaja ideja siarod Bielarusau katalikoŭ byla ŕyvoj i pamysna ũzrastala dalej siarod akademikaŭ Pieciarburckaj Duch. Akademii, u jakoj biełaruski hurtok isnavaŭ i pracavaŭ, jak viedajem, ad 1913 da 1918 h. i siarod seminarystau klerykaŭ Pieciarburckaj Duch. Seminaryi, u jakoj hurtok biełaruskaj moładzi pracavaŭ pad duchovym kiraŭnictwam akademikaŭ. ŕyła tak-ŕa tady ũ Pieciarburzie biełaruskaja adradŕenskaja dumka i siarod studentau śvieckich, kiraŭnictva jakoj uznoŭ tyki naleŕyła pieravaŕna da studentau katalikoŭ.

I treba adznačyć, što biełaruski hety ruch u Pieciarburzie ũšciaŕ rabiŭ postupy i raŕvivausia. ũ 1916 h. u kastryčniku, u tym-ŕa Pieciarburzie pačaŭ vychodzić „śvietač“ na 8 bačynach bolšaj vaśmiorki, łacinkaj. Časapis hety arhanizavali, redavali i vydavali Bielarusy kataliki ahulam, z vydatnym učaściem duchoŭnych akademikaŭ. ũ časapisie hetym pracavali: ja, tahdy student Duch. Akademii i śvieŕa skončyŭšy akademiju ks. L. Chviećka, a z pastaroŭnich: paet Andrej Ziaziula (ks. A. Astramovič) i śviecki Bielarus Advardy Budŕka.

Skolki ũsich numaroŭ vyjšla „śvietača“—ustalić mnie napeŭna nie ũdałosia. Ja pomniu ich šeść. Hety numar šosty vyjšau z dataj 23.XII.1916 h. Vie-

Z NAD BIERAHOŪ NIOMNA

peryjad u historyi svajho kultur-
naha razvićcia. Dziela zapamiatań-
nia i adznačeńnia važnaści heta-
ha času, *sioleta - 1938 hodu u kan-
cy m-ca lipienia pačniecca jubilejny hod dzieviaci z pałavinaj stahodździa najbolšaj histaryčnaj padziei ũ žyćci ũschodnich sla-
vianskich narodaŭ.*

Dziela naležna—ŭračystaha ad-
značańnia hetaha jubileju ũkrain-
ski Hrecka-Katalicki Episkopat vy-
daŭ da duchavienstva i narodu
specyjalny zaklik, na jaki pasluš-
na adhuknułasja ũsio zarhanizava-
naje ũkrainskaje hramadzianstva.

Pačalasja padhatoŭka da jubileju 950-lećcia chryścijanstva i siarod pravasłaŭnych — u kruhoch carkoŭnych i miran; hatoviacca da jubileju pravasłaŭnyja ũkraincy, rasiejcy, hatoviacca i pravasłaŭnyja bielarusy.

Hety vialiki jubilej zbirajucca ũsviatkavać i bielarusy-kataliki.

Treba viedać, što ũsialakaja padobnaja ŭračystaść maje toje značeńnie, što jana ũvodzić sučasna-
naje pakaleńnie ũ žmiest dumki histaryčnych padziejaŭ, pahłyblajućy ũ sučasnaści ich sutnaść i značeńnie, robiaćy dastupnym paniaćcie ich sutnaści najšyrejšym narodnym masam.

Ale kab asiahnuć hetki vynik—
treba da hetych uhodkaŭ naležna pryhatavacca: treba da hetaj spravy paklikać usie zdarovyja siły narodu, kab uzialisja za rabotu.

Bielarusy i pravasłaŭnyja i ka-

Kab čalaviek zmoh palubić, acanić naprykjad jakujuś ustanovu, socyjalnuju adzinku, dziaŕžavu, ci što inšaje, pavinien paznać hetaha pačatki, historyju, razvoj, bo tolki za paznańciem sleduje luboŭ. Što bielarusy ahułam dobra nia znajuć svajej minuŭščyny, charastva, i bahaćcia ziamli, na jakoj ad viakoŭ haspadarać, heta biaz nijakaje ryzyki možna čvierdzić. Tamu i luboŭ naša da Bačkaŭščyny takaja slabaja. (Ŭsviedamiŭšy sabie vyšejskazanaje i karystajućy z vialikodnaha pierapynku ũniver-
syteckich zaniatkaŭ, vyjechaŭ ja ũ Horadzienščynu z metaju tury-
styčna-krajaznaŭčaju.

Na šyrokich paletkach Hora-
dziensščyny bielarusakaja „mien-
šaść“ padobna, jak i ũ mnoha in-
šych pavietach, jość mnoha-
likaj. Polskaść Horadzienščy-
ny pašyrajuć pieravažna dva-
ry, vučyciali pačatkavych škol i duchavienstva. Vyniki pracv ich małyja. Čamu? Mnoha skladajeca na heta pryčyn.

taliki, jakija stanoviac cełaść Biel-
larskaha narodu hety, vialiki ju-
bilej, naviazvajućy duchovuju luč-
naść z bratnimi narodami i siah-
ajućy dumkaj u minuŭščynu, pa-
vinny ũsviatkavać supolna.

I. M.

Dvary starajucca zachavać svoj „stan posiadania,“ a sialanie da-
mahajucca ziamielnaje reformy.

Kaścioł bolšy maje ũplyŭ na narod, ale nia maje takoha, jaki pavinien mieć. Jašče mnohija nia ujaŭlajuć, što adsutnaść bielaruskaje movy ũ ũsviatyniach — heta adna z hałoŭnych pryčyn mnohich sekt i davoli nizekaha roŭnia relihijna vyraableńnia.

Vučyciel (z Halicyi) i bielaruski sielanin, spatkaŭšysja, nia majuć ab čym havaryć. Vioska Horadzienščyny faktyčna žyvie ũłasnym žyćciom, a lepš kažućy, čakaje nieciarpliva pieramien, zručaŭ, jakija pryniašli-b reformy i papravili ciažkoje matarjalnaje pa-
łažeńnie. Prarokam u voŭčaj skury nie daje davieru. Adčuvajucca hoład ziamli. Hazet čytajuć mała. Adzinaju kulturnaju pažyvaju na vioscy — heta radyjo. Sialanie zbirajucca da haspadara radyja, jak na schod. Słuchajuć pieravažna Miensk. Lepš viedajuć, što dziejecca ũ Miensku i ũ Ŭschodniaj Bielarusi, čymsia što ũ Horadni i ũ Vilni. Na majo zapytańnie, čamu nia słuchajuć polskich radyjostancyjaŭ, adkazali koratka: „tamu, što polskaje radyjo nie nadaje bielaruskich aŭdycjaŭ.“ U palitycy dość dobra razbirajucca.

Vandrujućy pa vioskach i mia-
stečkach u vakolicy Novaje-Rudy

daju, što časapis hety jašče vychodziŭ u 1917 h. da lutaha. Dalej na pieraškodzie była vostraja cenzura.

Kirunak „ũsvietača“ byŭ chryścijanski i bielaruska-narodny. „ũsvietač“ budziŭ bialaruski narod da chryścijanskaj i narodnaj ũsviedamaści. Dumki svaje redakcyja pravodziła duža aściarožna, bo vostraść cenzury była vialikaj i z joj treba było pavažna ličycca. Šyroka razvivać bielaruskija dumki z boku palityčnaha nia było nijakaj mahčymaści. Navat slova „Bielaruś“ ũžyvać treba było ahladajučysja, prydajućy jamu prynamsi jakoje niavyraznaje značeńnie.

Aprača hetaha ksiandzy Bielarusy šmat dzie ũ hetym časie ũ Viciebščynie i Mahiloŭščynie karystalisia bielaruskaj movaj u kazańniach.

U tym-ža Pieciarburzie, tak-ža ũ kastryčniku 1916 h., vychodziŭ jašče adzin bielaruski tydniovy časapis „Dзянніца“. Hety časapis vychodziŭ hraždankaj. Špiarša charakter jaho mieŭsia być bolšmienš padobny da „ũsvietača“, tolki z asablivym nachilam da Bielarusau pravasłaŭnych. Adnak stalasia inakš. Redaktarstva hetaha časapisu abniaŭ viedamy bielaruski praletarski poet, marksyst, Ciška Hartny (Žyŭlunovič), jaki pavoli i časapis pakiravaŭ na darohu, adpaviadajućyju jaho pahladam. I tak napr. moj artykuł, zdajecca ũ pieršym, ci prynamsi z pieršych numaroŭ „Dзянніцы“, byŭ redaktaram mocna padpraŭleny ũ potrebnym jamu duchu. Vychodziła

„Dзянніца“, zdajecca, i padčas revalucyi i pašla jaje, u 1917—1920 h. u Maskvie, ale ũžo ũ duchu vyrazna kamunistyčnym.

U Pieciarburzie pad toj čas bylo mnoha Bielarusau uciekačoŭ, dziela pomaćy jakim bylo stvorana adumysłovaje T-va, u jakim z katalikoŭ Bielarusau najbolš adznačylisia svajej pracaj: prof. Epimachšypiła, ks. ks. Chviečka i Budžka, inž. Dubiejkaŭski, Adv. Budžka i inš.

Byŭ u hetym časie tak-ža siaki-taki bielaruski asiarodak i na ziemlach bielaruskich — u centry Bielarusi, u Miensku. U hetym asiarodku na nivie narodnaj pracy pryjmali tak-ža vydatnaje ũčasćcie i Bielarusy kataliki, ũžo vobak z svaimi bratami pravasłaŭnymi.

U Miensku bylo tady ahułam nia mnoha dziejačoŭ. Daŭniejšyja bielaruskija dziejaćy byli abo na froncie, abo ũ hlybini Rasiei. U Miensku byli tady: Lavicki, Paŭlovič, ks. Astramovič (A. Ziaziula) i jašče niekalki dziejačoŭ. Pašla pakazalisia na mienskim haryzoncie Bahdanovič, Smolič, Zajac, Alaksiuk Ziemkievič, tak što novy 1917 hod jany spatkali ũžo (na Zacharaŭskaj 18, dzie byŭ jak-by zborny punkt) ũ davoli vialikaj siamiejcy. Havaryli pramovy, układali plany, ryhtavali vydavietva, nie spadziajućyisia tych vialikich padziejaŭ, jakija adčynili pierad imi šyroki prastor dla pracy z vybucham revalucyi.

i Vazior natknušsia na žyvyja ślady vunii. U adnym z kaściołaŭ mieŭ machčymaść pačuć stara-daŭnuju pieśniu, jakuju űnijaty tak lubili śpivać: „O moj Boža, vieru Tabie.“ Słuchaŭ i vušam svaim nia vieryŭ. Kaliś huki hetaje pieśni űyroka razchadzilisia pa biełaruskich paletkach. Sa śmierciaj astatnich śviedkaŭ vunii zyjdzie i jana da hrobu, kab paŭstaŭšy krasavacca i nie pamirać.

* * *

Być u Horadzienščynie, a nia bačyc Niomna—aznačala, być u Rymie i Papy nia bačyc. Dyk najpraściejšymi darohami nakiroŭvajusia da ślaŭnaha Niomna. Čyrvonaje pałatno sonca űžo nizka viesieła nad smalistym borom, a paŭnočny viecier űtoraz silniej tarmasiŭ halinami biaroz, kali ja stanuŭ nad vysokimi i abryvistymi bierahami čaroŭnaha Niomna. Uražańnie, jakoje na mianie zrabiŭ Nio-man, apisać trudna — sloŭ nia chapaje. Vyabraźnia składaje kryli, a ruka nia choča vadzić piara. Zachoplenny charastvom nadniomanskich krajavidaŭ, doŭha stajaŭ ja ű niamym razvažañni. Dumki maje, nia viedaju čamu, łunali nad ślaŭnaj proślaścij Bielarskaha narodu...

Na zachadnim niebaschile daharała viačornaja zara. Čornyja chmary hrozna pazirali na ziamlu.

Anton Kumša.

Knihapis

„Božaje Slova“ — ks. Ad. Stankievič, Lvoŭ—Vilnia, 1938, 372 bačyiny, cana 3 zł.

Heta knižka jość dyjamentam u biełaruskaj relihijnej litaratury. Doŭha biełarusy na jaje čakali. Vialikuju spravu dakanaŭ ks. Ad. Stankievič, dajučy nam u ruki biełaruski pierakład niadzielešnych i śviatečnych uryŭkaŭ sa śv. Evanelii i apostalskich listoŭ, pajaśniajučy heta svaimi űvahami.

Čym-ža jość dla nas heta knižka „Božaje Slova“? Jana prynosie nam vializarny zapas duchovaj stravy. Ja nie pierasalu, kali skažu, űto heta knižka ű ciapierašnych časach dla biełarusaŭ zamianiaje samuju Bibliju. Bo kali-ž jašče biełarusy dačakajucca svajho poŭnaha pierakładu hetaj śviatej knihi! Dyk spaťkaŭšysia z hetaj knižkaj ks. Ad. Stankieviča, my duža rady i pryjmajem jaje űsiej biełaruskaj dušoj.

Heta dla nas nia prostaja knižka. Jana zamykaje ű sabie űsiu chryścijanskuju filozofiju, a na't i teolohiju, ascetyku i mistyku. Tam lohka znajšci skarby abjaŭlenaj Božaj navuki. Čaj kožny biełarus u svajej chacie paloža na stoł hetu knižku, kab z jaje karystali űsie ű chacie. Čhto hetu knižku nabudzie, toj nie pažaleje hetaha, bo űzbahacicca ű chryści-

janskuju viedu žyćcia i navučycca chryścijanskich dobrašciaŭ.

Cudoŭna űdałosia ks. Ad. Stankieviču na biełaruskuju movu pierałažyc lekcyi i evanelii. Tak umieŭ aŭtar heta űsio zrabić blizkim dla biełaruskaj dušy! Tak sprytna tam kruhom padabranyja slovy! Naprykład, śv. Jazepa aŭtar nazyvaje „zaručnikam“ Maryi Dzievy. Jakoje pryhožaje novaje dla nas slova—„zaručnik!“. I mnohich inšych sprytnych i hladkich biełaruskich sloŭ űżyŭ aŭtar u hetaj svajej pracy. Slovam, u hetaj knižcy sučasnaja biełaruskaja mova űva űsim jaje tonkim i bliskučym charaktary najšla sabie nadta űyrokaje miesca.

Pramovy i vyjaśnieńni evanelijaŭ, praŭda, davoli karotkija, ale heta zmušaje samych čytačoŭ űyrej, daŭžej i hlybiej zatrymacca nad źmiestam kožnaj lekcyi i evanelii. Ks. Ad. Stankievič umieła padaŭ hałoŭnyja dumki nia tolki svaje, ale i tyja, jakija ciarpliva vyšukaŭ u pieradavych sučasnych filozafaŭ, teolohaŭ, asceťaŭ i mistykaŭ. Karotkija navuki ks. Ad. Stankieviča ű hetaj knižcy jašče dobra i dziela taho, űto siahońnia ludzi nia duža majuć času, kab zahlyblacca i čytać doŭhija maralnyja i dahmatyčnyja navuki. Korotka pračyťaŭšy adnu navuku z hetaj knižki, čalaviek pašla lepš pomnić uvieś źmiest jaje i dalej razvažać heta moža na't

§ 2. — žjezd ksiandzoŭ Bielarsaŭ u Miensku ű 1917 h.

Jak bačyli my vyšej, Bielarusy kataliki, pradusim u asobach biełaruskich ksiandzoŭ, u hetym časie, ab jakim hutarka, brali űdzieł u biełaruskim ruchu vobak z śvieckimi, časta navat radykałami sacyjalistymi.

Ruch hety sapraŭdy ros i ražvivaŭšsia pamysna.

„U pačatku revalucyi da viedamych űžo pracainikoŭ — ksiandzoŭ pryłučyťlasia jašče bolejš novych, katoryja raniej, spahadajučy biełaruskaj sprave, bajalisia išci z biełaruskim rucham dziela tych varunkaŭ, jakija zrabiŭ dla biełaruskaha adradžeńnia rasiejski űrad.

Praca pajšla űyraka i űybka, ksiandzy Bielarusy zakładali bieł. arhanizacyi (tavarystvy, hurtki), rabili i vystupali ű duchu biełaruskim na zborkach, pačali pamału, ale stanoŭka i űsiudy bracca za kažańni pabiełarusku i inš.

Hetkaja hramadzianskaja praca časći katalickaha duchavienstva najšla sabie spahad i vieru nia tolki siarod Bielarsaŭ katalikoŭ, ale i siarod pravasłaŭnych Bielarsaŭ. U űmat miescach ksiandzy Bielarusy vybrany staršyniami valasnych i inšych kamitetaŭ i heta stała zvyčajnym navat u takich

vołašciach, dzie pravasłaŭnych űmat bolš, čymsia katalikoŭ.

Jak naprykład, skažu ab ks. M. Šalkieviču. Ks. M. Šalkievič byŭ vikarym, a ciapier probaščam u Mosary, Dzišnienskaha pav. Parafija heta raskidana velmi daloka, bo katalikoŭ u vołašci ű niekalki razoŭ mieniej, jak pravasłaŭnych. Nia hledziačy na heta, ks. M. Šalkievič byŭ adnahałosna vybrahy staršynioj valasnoha kamitetu; adznačaju tut, űto nia čuvać bylo, kab choć adzin z ksiandzoŭ palanizatarau byŭ vybrany ű jaki-niebudž kamitet. I sapraŭdy heta niemahčyma, bo vołašci čysta katalickija, abo prynamsi, z bolšaścij katalikoŭ u Bielarusi na toj bok frontu velmi redki, dyk choć-by hetkamu ksiandzu i paščašciła abałamucić Bielarsaŭ katalikoŭ, pravasłaŭnyja za im nikoli nia pojduć.

Taksama, aprača niekalkich zdareńniaŭ, dzie śviaščeńniki — śviedamyja Bielarusy, navat u vołašciach čysta pravasłaŭnych śviaščeńniki nidzie nia byli vybrany ű kamitety; naadvarot, z pačatku revalucyi adnosiny miž pravasłaŭnymi i ich śviaščeńnikami byli velmi zavostrany.

Sioleta 23 marca na biełaruskim žjezdzie ű Miensku byli pradstaŭniki i ad ksiandzoŭ.“¹⁾

1) Bielaruski Kalendar na 1918 h., bač. 29—30.

Bielaruskaja chronika.

M. Zabejda, slaŭny bielaruski spiavak pakinuŭ Vilniu 13.V. Pravodzili jaho bielaruskija studenty i niekatoryja bielaruskija dziejačy starejšyja.

Bielaruskaja savieckaja literatura. Na hetkiju temu red. J. Šutovič 14.V u universyteckaj zali pračytaŭ referat. Referat jasna pakazaŭ, jakoje ciažkoje pałažeńnie bielarusau pad Savietami. Treba ciešycca, što Bielaruski Studencki Sajuz nie zamykaje na heta vačej i idejna i vytryvała borycca za bielaruskuju nacyjanalnuju ideju.

pry inšaj jakoj pracy, abo ŭ druhim svabadniejšym časie.

Heta knižka jašče na adno pakazyvaje nam, heta na piakučuju potrebu, kab nam Božaje Slova tumačyli duchoŭniki pa kaściołach našych pabielarusku. Nadta dziŭna i nienarmalna vyhladaje ūsio heta, što pa chatach svaich bielarusy buduć čytać knižku „Božaje Slova“, a ū kaściele ad svajho dušpastyra jany nia mohuć pačuć Božaha Slova ū svajej rodnej movie. Dyk niachaj-ža pakulšto choć doma bielarusy kataliki znajomiacca z Božym Slovam u rodnej movie!..

Ks. V. Š.

U Litoŭcaŭ

Viečar bielaruskaj paezii. 17.V. u Lit. T-vie Mastactva i Litaratury adbyŭsia viečar bielaruskaj paezii. V. Tumaš pračytaŭ referat ab biel. litaratury, a M. Tank i inšyja deklamavali svaje i inšych paetaŭ vieršy. Aprača heta byli deklamavany i litoŭskija vieršy, pieraložany na bielaruskuju movu. Viečar adbyŭsia ū zali Sajuzu Litoŭskich Studentaŭ.

Polska-litoŭskaje T-va. Jašče ū 1934 h. paŭstala ū Varšavie Polska-Lit. T-va. Da apošniaha času jano badaj ničoha nie rabiła. I tolki ciapier pačalo ażyŭlacc. 10.V. adbylosia ahulnaje sabrańnie, na jakim byli: Raman (b. vilenski vajavoda), senatar Zubovič i inš. Ahulnaje sabrańnie pstanaviła arhanizavać pry T-vie hetkija Komisii: 1) navukovuju, 2) litaraturnuju i mastackuju, 3) ekanamičnuju, 4) krajeznaŭčuju, 5) presava-prapahandavuju i 6) vydavieckuju.

Telehrama Premjeru. Vilenskaje litoŭskaje hramadzianstva 4.IV. ūručyla Premjeru memoryjał, padpisany praz pradstaŭnikoŭ usich zakrytych litoŭskich arhanizacyjaŭ, prosiačy adkryć ich nanova. Adkazu dahetul nia było nijakaha. Voš-ža ciapier litoŭcy žviarnulisia da Premjera telehraficzna, prosiačy jaho, kab spoŭniŭ ich prošbu i adkryŭ zakrytyja ta-

varystvy. I na telehramu, jak piša „Aidas“ (№ 6, 17.V.) adkazu nia ma nijakaha.

U čeść Matki. 15.V. litoŭskaje hramadzianstva śviatkavała dzień Matki. Paradak śviatkavańnia byŭ hetki: naranicy nabaženstva, a viečaram akademija: referat ks. K. Čibirasa, muzyka, pieśnia.

Žniaty piačaci. U minulym hodie na staršyniu hram. K. Stašysa było nałożana 88 tysiač padatkaŭ, jakich jon, viedama, zapłacić nia moh. Tady ruchomaja majemaść hr. Stašysa była apiačatana, a na niaruchomuju byŭ nałożany sekvestr. Voš-ža, jak piša „Aidas“, piačaci ūžo žniaty, ale sekvestr astajecca. Małaja paciechal

Na litoŭskim froncie biaz źmien. „Viln. Žodis“ (№ 20, 6.V.) u artykule „Litva i Polšč“, pierakazaŭšy dasiulešniaje razićcio polska-litoŭskich adnosinaŭ, pytaje, jakoje-ž ciapier u kraji litoŭskaje žyćcio i adkazyvaje što na litoŭskim froncie ničoha novaha: začynienyja tavarystvy i dalej astajucca začynienyja.

Kancert. Litoŭskaje Tavarystva Litaratury i Mastactva ū Vilni la-dzić 26 maja, u zali Litoskaje Himnazii im. Vitaŭta Vialikaha, vul. Dambroŭskaha 5, kancert litoŭskaj pieśni. U prahramie vystupleńni salistaŭ: Elviry Palevičiu-te i Stanisłava Rudejusa. Pačatak kancertu a hadz. 12-aj.

Ale lohka možna było pradbačyć, što jak nahuł, tak asabliva ū toj čas, kali ūhłyblalasia palityčnaja i hramadzkaja revalucyja, takaja supolnaja, miašanaja praca nia ūtrymajecca i chutka pryjdzie čas, kali treba budzie chadzić svaimi ūłasnymi darohami. Jak-by pryhataŭleńniem da hetaha byŭ žjezd bielaruskaha katalickaha duchavienstva ū Miensku 24 i 25 traŭnia 1917 h.

U arhanizacyjny kamitet hetaha žjezdu, jak vidać z zaprosinaŭ, uvachodzili ksiandzy Bielarusy: L. Chviečka, V. Hadleŭski, A. Astramovič (A. Ziaziula), F. Budžka i A. Cikota.

Zaprosiny na heny žjezd byli napisany papolsku. Byŭ heta, vidać, taktyčny chod, kab mała śviedamych nacyjanalna ksiandzoŭ nie adstrašyć i kab hetym pryčiahnuć na žjezd mahčyma najbołš i tut ich adpaviedna ūśviedamić, pryharnuć i ūprehcy pa mahčymaści da bielaruskaj pracy.

Zaprosiny henyja papiaredžany hetkaj jak-by adozvaj: „Siańnia arhanizujucca ūsie. Arhanizujucca tyja, jakija jość ażyŭleny adnej idejaj i imknucca da adnej mety, kab razam, supolnymi siłami apracavać zhodny plan dziejnaści. Ksiandzy Bielarusy jašče nie arhanizavany, što z pryčyny razvoju bielaruskaha ruchu ū našych časach moža drenna adbicca na spravie katalickaj i narodnaj u našym Kraju. Kab abhavaryć sprawy, žviazanyja z hetym

rucham, Arhanizacyjny K-t žjezdu bielaruskaha duchavienstva zaprašaje Vialmožnaha Ksiandza na pieršaje pasiedžańnie žjezdu, jakoje maje adbycca ū sieradu 24 traŭnia a h. 7 viečaram u Miensku (Kaścioł Katedralny kv. № 5)“.

Achvotnych pryniać hetyja zaprosiny było da 30 asob z bielaruskaha katalickaha duchavienstva. Prybyli jany z roznych kutkoŭ Ūschodniaj Bielarusi, a tak-ža i z tahačasnaha dziaržaŭnaha rasiejskaha centru, z Pieciarburhu.

Paradak dnia pieršaha pasiedžańnia hetaha žjezdu, sklikanaha dziela paznańnia ahulnaha pałažeńnia ū žyćci kaściołnym, palityčnym i narodnym, jak čytajem u tych-ža zaprosinach, — byŭ nastupny:

I. 1) Bielaruski ruch i jaho adnosiny da žyćcia kaściołnaha, a tak-ža da akcyi katalickaj u Bielarusi. Referent ks. A. Lisoŭski.

2) Akcyja palityčna-narodnaja katalickaha duchavienstva na Bielarusi ū našych časach. Stvareńnie katalickaj partyi. Referent ks. V. Hadleŭski.

3) Akcyja duchavienstva hramadzka-ekanamičnaja. Referent ks. V. Harasimovič.

4) Akcyja prašvietnaja. Referent ks. F. Abrantovič.

5) Akcyja vydavieckaja. Referent ks. L. Chviečka.
II. Vybar piaci komisijaŭ: žyćcia kaściołnaha, palityčna - arhanizacyjnaha, školnaj, hramadzka-eka-

Na religijnym froncie

Papa ab losie čalaviectva. Nadoviačy św. Ąjciec u pramovie na pryńiaćci džvioch tysiač novažencaŭ skazaŭ pramovu, u jakoj vyraziŭ nastupnaje:

— Hora, kali budučynia budzie addavana vyklučna ŭ ruki ludziej. Vidzim, što ludzi ŭmiejuć usiamu škodzić i ūsio niščyc, a navat i ūzajemna adzin druhoha zabivać. Vajna, ab jakoj dachodziać viestki z Ŭschodu i Zachodu, dakazvaje, što ludzi namahajucca zabivać ludziej masami i ahidnymi sposabami. Hora, kali-b budučynia čalaviectva apynułasja ŭ rukach ludziej!... Ale vierym, što hetaja budučynia nia jość u rukach ludziej, bo jana ŭ rukach Boha i dzieła hetaha jana budzie takoj, jakuju Boh praznačyŭ. —

Biblija pieramahaje „Mein Kampf.“ Moža zdavacca, što ciapier u Niamieččynie najpapularniejšaj knižkaj žjaŭlajucca „Mein Kampf“ Hitlera, bo jana tam jość abaviazkavaj knihaj da čytańnia dla ūsich niamieckich hramadzian. Tymčasam aficyjalnyja dadzienyja śćviardžajuć, što najbołš raspaŭsiudžanaj u Niamieččynie knižkaj žjaŭlajucca nie „naviny“ Hitlera, ale św. Pisańnie. Ŭ Bavaryi, Vittembergii i Prusach u apošnja časy Biblii razyšłosia na 166 tysiač ekzemplaraŭ bołš čymsia „Mein Kampf.“

Niacikavy abraz.

Z Sakolščyny. Ŭ našym paviećie nia ūsio dobra. Sialanie małaziamielnyja sudziacca, a navat i bjucca za baraznu; u hetym hodzi dajšto da vialikaj biednaty, bo byŭ prošty hod nieŭradžaj. Na wioskach časta byvajuć kradzieży i zaboystva, zamiest religii—biazbožnictva, a zamiest demakratyzmu — kamunizm. Ni bielaruskaj śviedamaści, ni demakratyzmu, ni religii paddziaržać u nas niama kamu. Intelihencyi bielaruskaj na wioskach zusim mała i taja ūtapiłasja ŭ chvalach biednaści i zabyłasja ab idei. Duchavienstva, jak polskaje katalickaje, tak i rasiejskaje pravasłaŭnaje ad narodu staić daloka.

Kali duchavienstva, što pracuje siarod bielarusaŭ, nia stanie na nacyjanalny bielaruski hrunt, i nia zblizycca da narodu, to naš narod šmat paciarpic ad kamunizmu i ateizmu.

I. T.

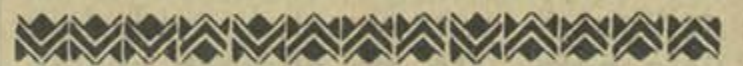
Z Vialikodnych nastrojaŭ.

Klany, Dzisienski paviet. Śviate prajšto ništo sabie; starejšy 1.

sabraŭšysia miž saboj hulali ŭ jajki i viali svaju haspadarskuju hutarku.

Adnak bylo i takich, što napiŭšysia alkoholu, chadzili ad chaty da chaty śpiavajućy valačobnyja pieśni. A dzie zdarycca wypadak, što nia choćuc, kab śpiavali, to tady ruhajucca i robiac šmat škody. Naprykład: u Klanoch pryjšoŭšy paŭnačoj pad chatu pjanija valačobniki pačali śpiavać svaje pieśni. Haspadar adnak, bačacy pjanuju hramadu raskołaŭ, nie pazvoliŭ pijać. Za heta jany jamu adudziačylisia: pałamali niekalki drevak, kidali paleńniami u sabaku, ruhajućy haspadara i ūsiu sianju.

B. K.

Usiakuju biel. knižku, hazetu najlepš i najchutčej dastaniecie ŭ bielaruskaj kniharni

„PAHONIA“

Vilnia, Zavalnaja vulica № 1.

namičnaj i vydavieckaj — dzieła apracavańnia pasobnych rezalucyjaŭ i pradstaŭleńnia ich na pasiedžańni druhim.

Paradak hety pieršaha pasiedžańnia byŭ vupaŭnieny zhodna z planam arhanizacyjnaha Kamitetu, za vyniatkam punktu pieršaha, bo ks. A. Lisoiŭski ad svajho referatu admoviŭsia, a zamiest jaho referat hety pračytaŭ ja.

Na druhi dzień žjezd paradak dnia byŭ nastupny:

- 1) Dyskusija nad rezalucyjami. Pastanovy.
- 2) Volnyja prapazyki.

Ŭ kancy hetaha paradku dziennaha na ūspomnienyh zaprosinach krasuje ūvaha, što na žjezdzie dapuskajucca džvie movy: bielaruskaja i polskaja. Zroblena heta tak-ža dla metaŭ taktyčnych.

žjezd katalickaha bielaruskaha duchavienstva pryńiaŭ tady nastupnyja rezalucyi:

- 1) Šyrokaja aŭtanomija Bielarusi ŭ rasiejskaj fedaratyŭnaj demakratyčaj Republicy.
- 2) Navučańnie ŭ školach pabielarusku.
- 3) Ŭviadzieńnie pamału ŭ kaściołach kazańniaŭ i dadatkovych nabaženstvaŭ u bielaruskaj movie.
- 4) Prasić Mitrapalita, kab u Pieciarbuskaj Duchoŭnaj Akademi i Mahiloŭskaj Seminarii ŭ Pieciarburzie bylo navučańnie bielaruskaje movy i historyi Bielarusi.

5) Prasić Mitrapalita, kab ksiandzy Bielarusy z žytamirskaj i inšych dyecezijaŭ byli pieraviedzeny ŭ parafii na Bielarusi.

6) Sklikać u chutkim časie ŭ Mahilovie ūsie bielaruski žjezd katalickaha duchavienstva, a tak sama ahulny žjezd usich ksiandzoŭ na Bielarusi.

Na hetym žjezdzie pastanavili vydavać u Pieciarburzie bielaruskija školnyja knižki i bielaruskuju hazetu „Bačkaŭščyna“. Paźniej adnak nazova byla žmieniena i zamiest „Bačkaŭščyny“ pačala vychodzić „Krynica“.

Było tak-ža namiečana zakładańnie bielaruskich škol.

žjezd heny, jak bačym z jaho paradku dziennaha, a tak-ža z pryńiatych na im rezalucyjaŭ, śviedča ab sapraŭdy salidnym ruchu narodnym u bielaruskaha katalickaha duchavienstva i ab jaho sapraŭdy pavažnych i ūsiestaronnych namierach, zhodna z katalickaj ideolohijaj.

Ŭ hadoch 1917—18 kidatasia ŭ vočy praca bielaruskaha katalickaha duchavienstva asabliva na novie navučańnia Božaha Slova ŭ rodnaj movie i baraćba za pravy hetaj movy. Bielaruskaja tady mova sapraŭdy hrymieła z kaściołnych ambonaŭ pa Ŭschodniaj Bielarusi, a pradusim u Dzisiensčynie i ŭ Vialejščynie.¹⁾

1) hl. maju knižku: — „Rodnaja mova ŭ śviatech“, bač. 89—108.

U KALVARYJU

Biełaruskaja Pilihrymka jdzie sioleta na św. Trojcu, 12 červienia.

U Vilniu najlepš prybyvać pradadniom, kab možna było prad Kalvaryjaj adpačyć.

Zborny punkt: Vilnia, Zavalnaja 1-2, u redakcyi „Chryścijanskaj Dumki“. Adhetul pielihrymy buduć zaviedzieny na kvateru dzieła prystanišča, adpačynku i načlehu.

Na św. Trojcu a hadz. 7 rana ũ kašciele św. Mikałaja dla Pilihrymaŭ budzie św. Imša z biełaruskim kazańniem, pašla čaho adrazu pilihrymka pracesyjanalna jdzie ũ Kalvaryju.

Zborka ũ Kalvaryi i adpačynak — pry kaplicy Matki Boskaj Balessnaj.

Abchod Kryžovaj Darohi pačniecca a hadz. 10 rana.

25-cilećcie kapłanstva

zasłużanych ksiandzoŭ biełarusaŭ: Jazepa Hermanoviča i Viktara Sutoviča prypadaje sioleta ũ červieni.

Dastojnyja našy sviatary jubilyanty buduć sviatkavać svoj jubiley, prymajučy ũčašcie ũ Biełaruskaj Pilihrymcy: jany buduć adpraŭlać nabaženstva ũ kašciele św. Mikałaja ũ Vilni, jany-ž, pry ũčašci Ks. Ad. Stankieviča, buduć abvodzić Pilihrymku pa Kryžovaj Darozie ũ Kalvaryi.

Takim čynam sioletniaja Biełaruskaja Pilihrymka budzie mieć dvajnoje vialikaje sviata, u jakim kožny biełarus, u mieru sił, pavinien staracca ũziać udział.

Jak atrymać znižku na čyhuncy dla pilihrymak.

Pilihrymki, pryjaždžajučyja ũ Vilniu (da miesca adpustovaha, jak Kalvaryja i inš.) z jakichkolečy stancyjaŭ, za prajezd čyhunkaj mohuć mieć znižki 33 procentovyja i 50 prac.

Varunki na atrymańnie znižki 33 prac. nastupnyja:

Pilihrymka pavinna składacca najmieniš z 25 asob (pavinna być wykuplena 25 biletaŭ). Na 25 ũčašnikaŭ moža jechać adna asoba biaspłatna. Kali-ž ũčašnikaŭ budzie bolš, jak 25, biaspłatna mohuć jechać najbolš 3 asoby.

Kiraŭnik pilihrymki pry kuplańni biletaŭ na stancyi pavinien pradstavić „Zgłoszenie“ — adpaviedna vypaŭnienaje i pačvierdžanaje miascovym probaščam. „Zgłoszenie“ pavinna być napisana hetak:

Zgłoszenie przejazdu grupowego pielgrzymów.

do
(Wilna)

na przejazd tam:

P.....
(imię i nazwisko kierownika i dokładny adres)

Prowadzi grupę pielgrzymów w ogólnej ilości.....

osób, z czego za opłatą ulgową..... proc.....
osób (najmniej 25) w kl. 3..... bezpłatnie.....

osób (jedna na 25 placących, razem najwyżej 3)
Wyjazd pierwotny nastąpi dnia..... o godz.....

Wyjazd powrotny nastąpi dnia..... o godz.....
..... dnia.....

.....
podpis urzędu parafjalnego

.....
podpis kierownika grupy

(1) Wydano bilet zbiorowy №.....
..... klasy na pociąg osobowy
do stacji..... i bilety
kontrolne od №..... do №.....
datownik podpis kasiera

na przejazd zpowrotem

(2) Wydano bilet zbiorowy №.....
..... klasy na pociąg osobowy
do stacji..... i bilety
kontrolne od №..... do №.....
datownik podpis kasiera

Pilihrymka, jakaja zachoča skarystać sa znižki ũ darozie pavatrotnej, kali-by pryšla piechatoj u Vilniu, to vyžej padanaje pašviedčaninie musić pačvierdzić jaki klaštar ci parafija ũ Vilni.

Sa znižki 50 prac. mohuć karystać pilihrymki, jakija składajucca najmieniš z 60 asob, zachovyvajučy vyžej padanyja varunki.

(Praŭnaja padstava: „Taryfa osobowa. Čześć II, 1936 r. § 64).

List z Francyi

Paviedamlaju Vas, što „Chryścijanskaju Dumku“ atrymlivaju narmalna i jość ja z jaje na čužoj staranie duža zdavoleny. Ja čakaju jaje, jak małoje dzicia matki, bo jana viesialić mianie. Jak ja čytaju „Chr. D.“, to jak-by havaru z svaimi dziećmi, bo duža sumuju ja pa svajej staranie i pa svajoj žoncy i dzieciach.

Br. Bujak.

Francyja, Loire.

U Ukraincaŭ

UNDO za aŭtanomiju dla Ukraincaŭ u Polšcy. Padajom za polskaj i ukraïnskaj presaj: 7.V.38 adbylosia pasiedžańnie Centr. K-tu Ukraïnskaha Demakratyčnaha Abjadnańnia (UNDO), jaki vydaŭ deklaracyju, ścviardžajučy, što palityka „normalizacyi“ miž ukraïnskimi i polskimi narodami nie dasiahnuła pazytyŭnych rezultataŭ i pastaviŭ hetkija damahańnia: 1) pryznańnie ukraïnskamumu narodu ũ Polskaj Džiaržavie asobnaj nacyjanalnaj asabovašci; 2) nadańnia terytoryjalnaj aŭtanomii; 3) zaspakajeńnia najhałaŭniejšych patrebaŭ ukraïnskaha nacyjanalnaha žyćcia

Spynieńnie dziejnašci „Sojuzu Ukraïnok“. Džiaržaŭnyja administracyjnyja ũlady ũ Lvovie 6.V.38. spynili dziejnašć arhanizacyi ũkraïnskich žančyn „Sojuz Ukraïnok“. Sajuz hety mieŭ 50 tysiać siabrovak.

Kanhresu Ukraïnskaj Kultury i „Prošvity“ nia budzie. Ukraïnskaja presa padaje, što Kanhres Ukraïnskaj Kultury i Kanhres „Prošvity“ z nahody 70-lećcia pracy hetaj arhanizacyi, jakija mielisia być u Lvovie, nie adbuducca z pryčyny ad ukraïncaŭ niezaležnaj.

Žjezd „Sokoła-Bat'ka“ nie adbudziecca. Vyznačany na 21 h.m. žjezd „Sokoła-Bat'ka“ ũ Lvovie, jak padaje ũkraïnskaja presa, z pryčyny admovy dazvołu, nie adbudziecca.

U abaronie pravastaŭja. Ukraïnskaja presa padaje: nadoviačy była ũkraïnskaja delehacyja z Vałyni i Chołmščyny ũ premjera Słavoj-Składkoŭskaha ũ spravie abarony pravastaŭnaha duchavienstva, katoraje byvaje karanaje administracyjnaj ũladaj štrafam za adpraŭlańnie Słužby Božaj u sialskich chatach. Karu za heta starasty matyvujuc „narušeńniem publičnaha spakoju“.

Z polityki

Liha Narodaŭ. U minulym tydni adbylasia 101 čarhovaja narada Rady Lihi Narodaŭ, na jakoj dyplamaty pahavaryli ab vajnie ŭ Hišpanii, ab napadzie Japonii na Kitaj i ab zachopenaj Italijaj Abisynii, dy j ražjechalisia. Ahulam — Rada Lihi vyjavila sklonnaść pryznavannia dakananych faktaŭ. A hetkaje aslableńnie palityčnaje voli dziaŭ, što trymajucca jšče Liha Narodaŭ, zusim naruku Hitleru i Musoliniamu, jakija z Lihi vystupili, kab siabie nia źviazyvać jaje statutami, rehulaminami i roznyimi pastanowami.

Spatkańnie dwuch dyktataŭ i vystupleńnie Musoliniaha. Ad 1 da 10 h. m. haściŭ u Italii dyktatar Niamieččyny kancler Hitler. Padčas hetaj haściny, jak padajuć hazety, Hitler u biezpasredniaj hutarcy z italijanskim dyktataram Musolinim ustanaŭlali supolnaść intaresaŭ u mižnarodnaj palitycy Italii i Niamieččyny. Pašla adjazdu Hitlera, Musolini prajechaŭsia demanstracyjna ŭ asyćcie azbrojnaj floty i ŭ Genui skazaŭ palityčnuju pramovu, jakaja najbojš datyčyc Francyi. Musolini starajecca zastrašyc francuskuju dyplomacyju, kab francuski ŭrad pierastaŭ zastupacca za respublikancaŭ u Hišpanii, dy j pryznaŭ aneksiju Abisynii, car katoraj negus Haile Salasije nie daje ŭ Eŭropie Musoliniamu spakoju i ŭsiudy, dzie tolki moža, prypaminaje švietu ab vialikaj kryŭdzie dla Abisynii, dakananej fašystaŭskaj Italijaj.

Eŭropa prad katastrofaj. Anhielski palityk V. Čerčil nadoviačy publična skazaŭ nastupnaje: Eŭropa ciapier staić prad katastrofaj; adzinym ratunkam jaje byŭ-by silny sajuz dziaŭ, prociŭ napašnika. Asiarodździem hetaha sajuzu mohuć być Anhlija i Francyja, da katorych pavinny dałučycca skandynaŭskija i baltyckija dziaŭ, a tak-ža Polšč, Čechaslavacyja, Vuhryja, Rumynija i Juhaslavija. Kali-b hetki sajuz paŭstaŭ, dyk stvarylasia-b takaja mahutnaja siła, suproč jakoj nihto nie advažyŭsia-b vystupić i tady ŭ Eŭropie byŭ-b spakojna.

Cely šviet palitykuje,
Pa vuhloch haračych chodzie:
Zamiest pluha — šablu kuje,
Choć bałtaje štoś ab zhodzie.

Hitler kaža: „ŭsio pakrušu —
Nie žaleju ani troški —
Najpierš Čechaŭ źjeści mušu,
A Madziaram addam kroški.“

Anhličanka spačuvaje:
Daje Čecham dobru radu —
Daŭno palcam ŭžo kivaje
I staić za Lihaj z zadu.

„Vot ja — kaža — vas škaduju,
Bo vy — Čechi — dobry ludzi:
Dy ciapier „spalitykuju“ —
Pahladžu, što z vami budzie...“

Lavon Vietrahon.

Drobnyja viestki

Kamunistyčnaja prapahanda vielmi doraha kaštuje narodam SSSR. Pavodle abličennia, ad 1935 hodu da apošniaha času ŭrad SSSR vydaŭ na kamunistyčnuju prapahandu zahranicaj 3 miljardy 370 milionaŭ rubloŭ.

Polska-litoŭskija pierahavory ab naładzańni čyhunačnaj paštovaj i telegrafična-telefaničnaj kamunikacyi ŭžo zakončany i dahavor padpisany.

Eŭropa zbroicca na sušy, mory i ŭ pavietry. Hetyja zbrajeńni sami eŭrapskija dziaŭ vykanać nie ŭšpiavajuć, dyk zakazvajuć niekatoryja časćiny zbroi ŭ amerykanskich fabrykach. Hazety padajuć, što ciapier Ameryka zavalena robotaj dzieła azbrajeńnia Eŭropy.

Vybornaja „svaboda“ ŭ Niamieččynie, jakaja vyjavilasja padčas apošniaha plebiscytu, pašla zachapleńnia ŭstryi, vyhladaje hetak: ad hałasavańnia ŭstrymaŭsia Rottenburhski biskup Jan Sproll; znajšlosia mnoha takich, katoryja adkryta bajkatavali hałasavańnie, abo hałasavali prociŭ Hitlera. Usie hetyja ludzi apynulisia pad prašledam ŭlady, a biskup Sproll aryštavany „chatnim aryštam.“

200 cerkvaŭ na Palešsi, jak padaje polskaja presa, maje być addanych na kaścioły. Pa siolach paŭstali kamitety, u jakija ŭvachodziać siabry O.Z.N., katoryja robiać starańni, kab usie cerkvy, katoryja rasiejskimi ŭladami pieratvorany z kaściołaŭ, byli ciapier źvierenieny kaścielnaj ŭladzie.

Pašba ŭ dziaŭnych lasoch. Dyrekcyja dziaŭnych lasoŭ, z uvahi na nieŭradžaj u minulym hodie, dazvalaje paścić skacinu ŭ dziaŭnych lasoch ad krasavika sioleta.

Lakarstva patanieje. Chutka majuć źmianić aptekarskuju taksu, pavodle jakoj niezamožnyja ludzi zmohuć dostać lakarstva pa tannaj canie.

Vilenskaja chronika.

Pišmy ŭ Litvu moža pasylać kožny. 10.V. pačalasja miž Litvoj i Polščaj narmalnaja kamunikacyja: poštaj, telefonam i telehrafam. Na pišmo treba nakleić marak na 55 hr., a na atkrytku—30.

Plac Katedralny rehulujecca. Praca jdzie poŭnaj paraj. Na vosieŭ budzie hatovy.

Pamiatnik Ad. Mickieviču ŭžo prajektujecca na novym miescy, na placy Areščychi.

Paštovaja skrynka

D. M. Dziakujem, „Zorka“ budzie ciešycca.

P. S. Pieradali ŭ „Zorku.“ Raskaz duža dobry i tam budzie nadrukavany. Padyduć tak-ža i niekatoryja vieršy.

B. K. Z viestak karystajem. Vieršy pieradali ŭ „Zorku.“

I. B. Atrymali, dziakujem, karystajem. Pišycie časćiej, bo z vašaha kutka mala chto piša.

A. B. Zapłacić za svaju hazetu paru załatovak pry dobrej achvocie ničoha nia znača. Čakajem, a kali nie, dyk prydzicca spynić.

B. K. Jon i sam nia viedaje, čaho choča.

U. V. što da henaha „palityka“, vy nie pamylilisia. Byvaje, što ludzi lamajucca, abo j prosta jduć sabačaj darohaj.

Ch. I. Achvotna spaŭniajem prošbu.

D. K. Zrabili ŭsio tak, jak vy žadali.

A. Š. Treba prysłać padpisku.

I. T. čakali, čakali i nie dačakali.

K. Ž. čytõniem rodnaj hazety i knižki treba prašviačacca.

Adnej z pryčyn, čamu niekatorym našym padpišcykam nie dačodzić „Chr. Dumka“, jošč drenna padany adrys. Treba vyrasna pišać: imia, prožvišča, poštu.

„Chr. Dumka“ vychodzić: 1, 10 i 20 kožnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numaru — 10 hrašoŭ. Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktar V. JERMALKOVIČ

Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Bielaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.